

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **I. V.,** zast. JUDr. Milanem Poláčkem, advokátem, se sídlem v Brně, Starobrněnská 13, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem v Praze 7, Nad Štolou 3, pošt. schr. 21/OAM, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 22. 10. 2003, č. j. 55 Az 278/2003 - 27, a o návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Odměna zástupci stěžovatele, JUDr. Milanovi Poláčkovi, advokátovi v Brně, Starobrněnská 13, **se stanoví** ve výši 2150 Kč a bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30-ti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 2. 7. 2002, č. j. OAM-2850/VL-19-02-2002 rozhodl žalovaný tak, že žalobci se azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“), neuděluje, a že se na žalobce nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Žalovaný své rozhodnutí opřel o zjištění, že důvodem žádosti o udělení azylu výše jmenovaného byl jeho nesouhlas s politikou vlády na Ukrajině, zejména ve vztahu k ekonomické situaci v této zemi, dále obavy z výhružek ze strany věřitele a taktéž snaha o legalizaci pobytu v České republice.

Žalobce napadl citované rozhodnutí včas podaným opravným prostředkem, ve kterém uvedl, že nesouhlasí s rozhodnutím soudu, žádá Vrchní soud v Praze, aby přezkoumal jeho žádost o azylu a dal kladnou odpověď; protože již téměř pět let pobývá bez výjezdu na území ČR, hrozí jeho životu nebezpečí.

V souvislosti s čl. II bod 1 zákona č. 519/2002 Sb., kterým byl novelizován zákon o azylu, kdy věci, v nichž do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, tj. 1. 1. 2003, Vrchní soud v Praze nerozhodl o žalobě nebo o opravném prostředku proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ve věcech azylu, převezme k dalšímu řízení a rozhodnutí krajský soud, v jehož obvodu byl žalobce v den podání žaloby nebo žadatel o udělení azylu v den předložení opravného prostředku Ministerstvem vnitra soudu hlášen k pobytu, přičemž ustanovení § 132 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s."), se pro tyto případy nepoužije, došlo k postoupení souzené věci Krajskému soudu v Brně.

Krajský soud v Brně usnesením ze dne 22. 10. 2003, č. j. 55 Az 278/2003 - 27, návrh žalobce odmítl, když konstatoval, že podání žalobce ze dne 11. 7. 2002 postrádá zcela nejen základní náležitosti podání podle § 37 odst. 2 a 3 s. ř. s., ale zejména základní náležitosti žaloby vymezené v ustanovení § 71 odst. 1 písm. a) až f) s. ř. s., když se žalobce omezil jen na ohlášení nesouhlasu s napadeným rozhodnutí ve lhůtě stanovené zákonem. Bez doplnění žaloby ve smyslu § 71 odst. 1 písm. a) až f) s. ř. s. nebylo možno o věci dále jednat. V daném případě se jedná o neodstranitelný nedostatek, neboť odstraňovat vady žaloby v tomto případě již není možné s ohledem na lhůtu uvedenou v § 72 odst. 1 s. ř. s. S ohledem na uplynutí této lhůty by případné poučení soudu s výzvou k odstranění vad žaloby ve smyslu § 37 odst. 5 s. ř. s. bylo úkonem zcela nadbytečným, neboť k případně dodatečně uplatněným argumentům by soud již nemohl přihlížet, a to pro marné uplynutí zákonné lhůty stanovené pro rozšíření žaloby dle § 71 odst. 2, věta třetí, s. ř. s.

Proti citovanému usnesení podal žalobce (dále jen „stěžovatel") včas kasační stížnost, a to z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a e) s. ř. s. Krajský soud podle jeho názoru poškodil jeho právo na soudní přezkum správního rozhodnutí, které vyplývá i z Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listiny") a Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. To, že jeho podání nemělo náležitosti žaloby podle s. ř. s. vyplývá ze skutečnosti, že návrh byl podán ještě za staré právní úpravy správního soudnictví před účinností uvedeného předpisu. Krajský soud měl stěžovatele vyzvat k doplnění podání, opačný postup považuje za druh nepřípustné retroaktivity a za porušení principu právní jistoty. Stěžovatel z dikce dnes již zrušených ustanovení zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.") dovozuje, že vyzvat jej měl již Vrchní soud v Praze, ke kterému v roce 2002 svůj opravný prostředek podal. Po 1. 1. 2003 pak měl krajský soud postupovat podle § 37 odst. 5 s. ř. s. a vyzvat stěžovatele k odstranění vad podání. Rozhodnutí krajského soudu v jeho věci je tak v rozporu s uvedeným ustanovením, jakož i s § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Obecná aplikace postupu krajského soudu v dané věci by podle stěžovatele v konečném důsledku znamenala, že by bylo třeba odmítnout všechna podání učiněná před účinností s. ř. s., v jejichž dokončení se postupuje ve smyslu § 129 odst. 2 s. ř. s., u nichž uplynula lhůty pro rozšíření žaloby ve smyslu s. ř. s. Soud se rovněž podle stěžovatele nevyrovnal se svou zákonnou povinností vyslovit nicotnost rozhodnutí správního orgánu i bez návrhu. Poukazuje na to, že je osobou cizí státní příslušnosti, bez prostředků, neznalou českého práva a českého jazyka, což klade ještě větší důraz na požadavek korektního přístupu ze strany soudu. Byla porušena rovněž zásada rovnosti účastníků řízení, a to tím, že mu bylo usnesení soudu doručeno pouze v češtině a nikoliv též v ukrajinštině. Poukazuje přitom na formulaci § 18 o. s. ř. a § 36 odst. 1 a 2 s. ř. s. Stěžovatel rovněž dovozuje, že postupem soudu byly porušeny zásady stejného zacházení bez jakékoliv diskriminace a „rovností zbraní", které vyplývají z mezinárodních dohod o lidských právech, jež jsou pro Českou republiku závazné. Vzhledem k těmto skutečnostem navrhuje stěžovatel Nejvyššímu správnímu soudu, aby napadené usnesení

Krajského soudu v Brně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Současně požádal, aby byl jeho kasační stížnosti přiznán odkladný účinek. V doplnění kasační stížnosti pak stěžovatel rozvedl problematiku odstraňování vad podání podle o. s. ř. ve znění platném do 31. 12. 2002, přičemž dovozuje, že nesprávnost nebo neúplnost návrhu by byla podle právní úpravy platné ke dni jeho podání důvodem postupu podle ustanovení § 43 o. s. ř.

S ohledem na obsah kasační stížnosti se k ní žalovaný odmítl vyjádřit. K přiznání odkladného účinku kasační stížnosti žalovaný neshledal důvod, jeho návrh proto nepodporuje.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti, a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu nebo o zastavení řízení. Ačkoliv stěžovatel v kasační stížnosti uvádí, že uplatňuje důvody i podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), základní námitkou je nezákonnost rozhodnutí o odmítnutí návrhu; důvod podle písmene a) není v kasační stížnosti žádným způsobem blíže konkretizován. Nejvyšší správní soud je toho názoru, že v daném případě ke konkretizaci důvodů podle písmene a) ani nemohlo dojít, neboť napadeným rozhodnutím nebylo rozhodnuto o meritu věci. Proto se soud přezkumem napadeného rozhodnutí z hlediska písmene a) nezabýval.

Z předloženého spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že v podání stěžovatele ze dne 11. 8. 2002 je uvedeno pouze to, kdo je podatelem a jaké správní rozhodnutí je napadáno. Je v něm vyjádřen nesouhlas s tímto rozhodnutím a žádost o kladné rozhodnutí soudu.

V posuzované věci postupoval Krajský soud v Brně podle právní úpravy správního soudnictví účinné po 1. lednu 2003. Uvedená věc napadla původně u Vrchního soudu v Praze na základě podaného opravného prostředku proti rozhodnutí správního orgánu. Řízení o tomto opraveném prostředku nebylo dokončeno do 1. ledna 2003, kdy nabyl účinnosti nový procesní právní předpis upravující řízení před soudy ve správním soudnictví. Podle § 129 odst. 2 s. ř. s. se řízení o opravných prostředcích podaných přede dnem účinnosti tohoto zákona, o nichž soud nerozhodl do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, dokončí podle ustanovení části třetí, hlavy druhé, dílu prvního tohoto zákona, tj. podle ustanovení upravujících řízení o žalobách proti rozhodnutím správních orgánů. V takovém řízení se tak použije i § 71 odst. 1 s. ř. s., jež upravuje zvláštní náležitosti žaloby (které doplňují obecné náležitosti stanovené v § 37 odst. 2 a 3 s. ř. s.). Pod písmenem d) cit. ustanovení je pak jako jedna z nutných náležitostí žaloby uvedena identifikace tzv. žalobních bodů, z nichž musí být patrno, z jakých skutkových a právních důvodů považuje žalobce napadené výroky rozhodnutí za nezákonné. Před 1. 1. 2003 obsahovalo obdobnou úpravu ustanovení § 249 odst. 2 o. s. ř., jež se použilo s ohledem na ustanovení § 250l odst. 2 o. s. ř.

Krajský soud podání stěžovatele, kterým napadá rozhodnutí správního orgánu, odmítl s odkazem na neodstranitelný nedostatek podmínek řízení, který spatřoval ve skutečnosti, že podání stěžovatele neobsahovalo náležitosti stanovené v § 37 odst. 3 a § 71 odst. 1 písm. a) až f) s. ř. s. Svůj závěr o neodstranitelnosti vad podání opřel krajský soud o § 71 odst. 2 s. ř. s. Podle věty třetí tohoto ustanovení je možné rozšířit žalobu na dosud nenapadené výroky rozhodnutí nebo ji rozšířit o další žalobní body pouze ve lhůtě pro podání žaloby.

Jak krajský soud uvedl, tato lhůta již uplynula, a proto by doplnění žaloby na základě výzvy soudu bylo nadbytečné, neboť by soud k němu nemohl přihlížet.

Nejvyšší správní soud ve svých rozhodnutích opakovaně uvádí, že neexistuje zákonná povinnost soudu v případech, kdy žaloba neobsahuje žádný žalobní bod, vyzývat žalobce k odstranění těchto vad ve smyslu § 37 odst. 5 s. ř. s., neboť takto široce pojímaná povinnost soudu by odporovala zásadě dispoziční a zásadě koncentrace řízení, v souladu s nimiž je řízení o žalobě koncipováno (viz např. rozsudek č. j. 2 Azs 9/2003 - 40 ze dne 23. 10. 2003, judikát publikovaný pod č. 113/2004 Sb. NSS). Na straně druhé Nejvyšší správní soud ve svých rozhodnutích (srov. např. rozsudek č. j. 2 Azs 63/2004 – 46 ze dne 9. 8. 2004) poukazuje na skutečnost, že § 71 odst. 2 věta třetí s. ř. s. stanoví lhůtu pouze pro rozšíření žaloby na dosud nenapadené výroky rozhodnutí nebo o další žalobní body, a tedy v souladu s konstantní judikaturou i pro doplnění žalobního bodu podání, které dosud žádný žalobní bod neobsahovalo, a kterému tedy chybí i povinné tvrzení o zkrácení na právech dle § 65 odst. 1 s. ř. s., nikoliv však pro odstranění jiných vad žaloby. Vady žaloby, mezi něž patří i skutečnost, že žalobní bod je formulován nedostatečně přesně či podrobně, jsou odstranitelné postupem podle § 37 odst. 5 s. ř. s., podle kterého předseda senátu usnesením vyzve podatele k opravě nebo odstranění vad podání a stanoví k tomu lhůtu. Teprve v případě, že podání není ve stanovené lhůtě doplněno nebo opraveno a v řízení není možno pro tento nedostatek pokračovat, odmítne soud usnesením řízení o takovém podání, přičemž o tomto následku musí být podatel ve výzvě poučen.

V dané věci je tak předmětem sporu otázka, zda žalobce splnil podmínky žalobní legitimace spočívající v tvrzení nezákonnosti správního rozhodnutí a v důsledku toho zkrácení na jeho právech a zda byl v žalobě následně uveden alespoň jeden žalobní bod či nikoliv. Ze soudního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatel v žalobě vyjádřil pouze svou nespokojenost s rozhodnutím a požádal o kladné vyřízení jeho opravného prostředku. Tyto skutečnosti však žádným způsobem nerozvedl ani blíže neupřesnil. Formulace podání stěžovatele ze dne 11. 8. 2002 podle zjištění Nejvyššího správního soudu nesplňuje ani ty nejnižší požadavky na formulaci žalobního bodu, neboť z ní nelze bez dalšího dovodit jakoukoliv právní argumentaci či skutková tvrzení. Nejvyšší správní soud se tak s krajským soudem shoduje v tom, že žaloba žádný žalobní bod, byť nedokonale formulovaný, neobsahovala, a dodává, že žaloba zároveň neobsahovala ani povinné tvrzení o zkrácení na právech v důsledku nezákonnosti rozhodnutí dle § 65 odst. 1 s. ř. s. Jakékoliv doplnění žaloby o toto tvrzení i o žalobní bod ze strany stěžovatele by bylo (v souladu s výše uvedeným judikátem Nejvyššího správního soudu) rozšiřováním žaloby, jež je po uplynutí lhůty pro její podání vyloučeno (§ 71 odst. 2 věta třetí s. ř. s.). Krajskému soudu lze přisvědčit, že v dané podobě není žaloba projednatelná, přičemž k doplnění žalobního bodu, které by umožnilo její projednání, by po uplynutí dvouměsíční lhůty pro podání žaloby nebylo možno přihlédnout. Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že se Krajský soud v Brně nedopustil nezákonnosti ve smyslu § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., když opravný prostředek stěžovatele podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. odmítl, aniž jej předtím vyzval k odstranění nedostatku podmínky řízení, neboť dospěl k závěru, že žaloba bez příslušného tvrzení nezákonnosti a na něj navazujících žalobních bodů způsobuje nedostatek podmínek řízení, jež po marném uplynutí lhůty ve smyslu § 71 odst. 2 s. ř. s. již nemohl být účinně odstraněn.

K námitce stěžovatele, že mu nebyl v řízení ustanoven tlumočník a že mu bylo usnesení soudu doručeno pouze v českém jazyce Nejvyšší správní soud uvádí: Soudní řád správní neupravuje způsob, jakým má soud komunikovat s účastníkem řízení, jehož mateřským

jazykem je jiný než český jazyk. Na takové situace je nicméně pamatováno v § 64 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon (s. ř. s.) jinak, použijí se pro řízení ve správním soudnictví přiměřeně ustanovení prvé a třetí části občanského soudního řádu. Podle § 18 odst. 1 o. s. ř., v němž se promítá článek 37 Listiny, mají účastníci v občanském soudním řízení rovné postavení, mají právo jednat před soudem ve své mateřštině a soud je povinen zajistit jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv. Podle odst. 2 téhož ustanovení o. s. ř. pak účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, soud ustanoví tlumočníka, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo. Totéž platí, jde-li o ustanovení tlumočníka účastníku, s nímž se nelze dorozumět jinak než znakovou řečí. Z uvedených ustanovení tak plyne, že ne ve všech případech, kdy mateřštinou účastníka řízení je jiný než český jazyk, je dána povinnost soudu ustanovit takovému účastníku tlumočníka. Tato povinnost, v souladu s gramatickým, teleologickým i systematickým výkladem, vzniká soudu pouze tehdy, pokud o to účastník řízení požádá, dále dojde-li k ústnímu jednání, a pak pouze za situace, že účastník řízení by pro jazykovou bariéru nemohl účinně obhajovat svá práva v řízení před soudem, přičemž potřeba tlumočníka musí být zcela zjevná a musí z řízení vyplynout sama, tedy bez toho, aby soud aktivně zjišťoval, zda jsou naplněny podmínky stanovené v § 18 odst. 2 o. s. ř. Z žádného právního předpisu nelze dovodit povinnost soudu zasílat účastníkovi řízení překlad rozhodnutí v jiném jazyce než v češtině. Pouze rozhodnutí soudu v českém jazyce, jakožto projev svrchovanosti českých státních orgánů nad územím České republiky, je zněním autentickým a pro všechny dotčené subjekty závazným. Shora uvedené ustanovení o. s. ř., stejně jako závazky plynoucí z Listiny či mezinárodních smluv, směřují především k situaci, kdy je nařízeno ústní jednání (viz pravidelně se opakující slovní spojení „jednat před soudem“), a účastník, neznalý jednacího jazyka, by byl znevýhodněn v průběhu jednání, neboť by nemohl bezprostředně reagovat na jeho průběh (nemohl by např. odpovídat na jemu kladené otázky ze strany soudu apod.). V projednávané věci má Nejvyšší správní soud za to, že stěžovatel nebyl v průběhu řízení nikterak znevýhodněn, neboť, jak vyplývá z obsahu spisu, stěžovatel reagoval na usnesení v českém jazyce obsáhlou kasační stížností sepsanou rovněž v českém jazyce, z níž je patrno, že obsahu rozhodnutí krajského soudu a jeho důvodům velmi dobře rozuměl.

Nejvyšší správní soud vzhledem k výše uvedenému proto dospěl k závěru, že Krajský soud v Brně nepochybil, když z důvodu nedostatku podmínky řízení spočívající v absenci žalobních bodů ve smyslu § 71 odst. 1 písm. d) podaný opravný prostředek usnesením v souladu s § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. odmítl.

K žádosti stěžovatele, aby byl kasační stížnosti přiznán odkladný účinek podle ustanovení § 107 s. ř. s., Nejvyšší správní soud uvádí, že o návrhu nerozhodl, neboť se jedná o věc, která byla vyřízena v souladu s ustanovením § 56 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. přednostně.

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl soud podle ustanovení § 60 odst. 1 věty první s. ř. s., neboť neúspěšnému žalobci náhrada nákladů řízení nepřísluší a žalovanému v souvislosti s řízením o kasační stížností žalobce žádné náklady nad rámec jeho úřední činnosti nevznikly.

Odměna zástupci stěžovatele, JUDr. Milanovi Poláčkovi, který byl ustanoven stěžovateli usnesením Krajského soudu v Brně, ze dne 10. 2. 2004, č. j. 55 Az 278/2003 - 44, byla stanovena za dva úkony právní pomoci po 1000 Kč (převzetí a příprava zastoupení a vyhotovení kasační stížnosti společně s návrhem na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti a jejího následného doplnění – § 9 odst. 1 písm. f) vyhlášky č. 177/1996 Sb.),

k čemuž byl přičten režijní paušál ve výši 2 x 75 Kč ve smyslu § 13 odst. 3 téže vyhlášky, celkem tedy 2150 Kč. Uvedená částka bude zástupci stěžovatele vyplacena do 30-ti dnů od právní moci tohoto rozsudku z účtu Nejvyššího správního soudu.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 15. 2. 2005

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu